

Η θέση της Παλαιάς Διαθήκης στη λατρευτική ζωή

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=94894>]

Η περίοδος της Πεντηκοστής

«Πεντηκοστάριον» είναι το λειτουργικό βιβλίο της Εκκλησίας που περιέχει τις Ακολουθίες της περιόδου από την Κυριακή του Πάσχα μέχρι την Κυριακή των Αγίων Πάντων. Στην ουσία λοιπόν η περίοδος του Πεντηκοσταρίου εκτείνεται συνολικά σε 8 Εβδομάδες. Κατ'αυτήν έχουμε επιλεκτική ανάγνωση Παλαιοδιαθηκικών περικοπών προσαρμοσμένων στο εορταστικό γεγονός της ημέρας. Επικρατέστερο ανάγνωσμα της περιόδου είναι το βιβλίο του προφήτη Ησαΐα, ακολουθεί το Δευτερονόμιον, έπονται Σοφία Σολομώντος, Γένεσις, Παροιμίες, Ζαχαρίας, Μιχαίας, Αριθμοί, Ιωήλ και Ιεζεκιήλ.

Μηναία

Σύνολο 12 βιβλίων, ένα για κάθε μήνα του έτους, τα οποία περιέχουν Ακολουθίες εορτών και μνημών Αγίων. Σε αντίθεση με το Πεντηκοστάριο και το Τριώδιο που περιέχουν ύμνους των κινητών εορτών, τα Μηναία εξυπηρετούν υμνολογικά τις Ακολουθίες των λεγόμενων σταθερών εορτών. Διαβάζονται εκτενείς περικοπές από τα βιβλία της Π. Διαθήκης, ώστε να βοηθούνται οι πιστοί να κατανοήσουν το βαθύτερο νόημα του εορταζόμενου γεγονότος και τη θέση του στο σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου.

Στους Εσπερινούς των εορτών του λειτουργικού έτους (Δεσποτικών, Θεομητορικών εορτών, μνήμης Αγίων, Υψώσεως Τιμίου Σταυρού, Αγίων Πατέρων, Συνάξεως Αρχαγγέλων), στις Ακολουθίες των Ωρών των Χριστουγέννων, των Ωρών των Θεοφανείων και του Αγιασμού διαβάζονται εκτενείς περικοπές από τα βιβλία: Γένεσις, Έξοδος, Λευιτικόν, Αριθμοί, Δευτερονόμιον, Ιησούς του Ναυή, Κριταί, Παροιμίες, Σοφία Σολομώντος, Γ΄-Δ΄ Βασιλειών, Ησαΐας, Ιερεμίας, Βαρούχ, Ιεζεκιήλ, Δανιήλ, Μιχαίας, Μαλαχίας.

Οι ψαλμοί στη λατρεία

Από την προχριστιανική εποχή ο ύμνος ήταν ένα από τα βασικά λατρευτικά μέσα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος για να εκφράσει τον θαυμασμό και τις ευχαριστίες του προς τον Δημιουργό.

Το βιβλίο των Ψαλμών ήταν και είναι ιδιαίτερα αγαπητό τόσο στους ιουδαίους όσο και στους χριστιανούς επειδή σε αυτό υμνείται το μεγαλείο και η δόξα του Θεού, εκφράζονται τα συναισθήματα του ανθρώπου, αποκαλύπτεται η ψυχή του. Κατά τον Μ. Βασίλειο, το Ψαλτήριο με το περιεχόμενό του «προφητεύει τὰ μέλλοντα, ιστορίας ὑπομιμνήσκει, νομοθετεῖ τῷ βίῳ, ὑποτίθεται τὰ πρακτέα» (*Ομιλία εις τον Πρώτον Ψαλμόν*, PG 29, σ. 209). Κατέχει περίοπτη θέση στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας και είναι εκείνο που αναγιγνώσκεται περισσότερο από τα βιβλία όχι μόνο της Παλαιάς, αλλά και της Καινής Διαθήκης. Συνδέεται με όλες τις Ακολουθίες και τις ιεροτελεστίες: Ιερά Μυστήρια, Εσπερινό, Απόδειπνο, Ὅρθρο, Ὡρες, Αγιασμό, Παράκληση υπέρ ασθενών, Νεκρώσιμο Ακολουθία, Λειτουργία των Προηγιασμένων, Ακολουθία Εγκαινίων κ. ά. Κατά τις ιερές Ακολουθίες δεν διαβάζονται μόνο ολόκληροι ψαλμοί, αλλά και λειτουργικές ευχές που έχουν ως βάση μέρος κάποιου ψαλμού.

Το Ψαλτήριο περιέχει 150 ψαλμούς οι οποίοι κατανέμονται σε πέντε ενότητες: 1-40, 41-71, 72-88, 89-105, 106-150. Στο κείμενο των Ο΄ προστίθεται ένας επιπλέον, ο 151ος «έξωθεν του αριθμού», όπως αναφέρει η επιγραφή του. Κάθε ενότητα κλείνει με μία σύντομη δοξολογική επίκληση· οι τέσσερις πρώτες με τη φράση «εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα γένοιτο γένοιτο», ενώ η πέμπτη με το «πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον αλληλούια».

Από όσα συνοπτικά εκτέθηκαν παραπάνω έγινε, πιστεύουμε, φανερό η δυναμική παρουσία της Π. Διαθήκης στην Ορθόδοξη λατρεία και καταδείχθηκε η θεολογική σημασία της για την Εκκλησία, η οποία την αναγνωρίζει ως πηγή ισότιμη και ισόκυρη με την Κ. Διαθήκη, απαραίτητη για την κατανόηση της «έν Χριστῷ» οικονομίας.